

bilo namenjeno varnosti komunikacij in aplikacij, ki sta ga pripravila Sanja Androič iz podjetja Mariborski vodovod d. o. o. in direktor podjetja Go-lix d. o. o. Boštjan Špehonja.

Na temelju izvedenih strokovnih dejavnosti na konferenci in predvsem intenzivne razprave v formalnih in neformalnih skupinah so bile izoblikovane naslednje arhivske strokovne ugotovitve, usmeritve oziroma priporočila:

1. Za potrebe promocije in uporabe arhivskega gradiva se uveljavljajo različne rešitve s področja digitalizacije. Številne so se začele že pred »kovidom« ter so bile nato potencirane in preizkušene v času krize. Pri tem je pomemben trend umeščanja digitalizacije arhivskega gradiva v polje redne arhivske dejavnosti. V segmentu promocije se ob tem pojavljajo še nove arhivske iniciative in alternativne rešitve, kot je npr. strip z arhivskimi vsebinami, dejavnosti »vpreženja množic« na področju arhivske dejavnosti, osredotočeno sodelovanje z različnimi zavodi in organizacijami, predvsem s področja šolstva pri promociji arhivskih vsebin itd.
2. Drugo pomembno priporočilo s konference se nanaša na materialno varstvo arhivskega gradiva. Poplave, potresi, vojne in drugi dejavniki tveganja predstavljajo veliko potencialno grožnjo ohranjanju arhivskega gradiva. V tem kontekstu naj poudarimo zahteve po hitrem in učinkovitem ukrepanju v primeru nevarnosti, a tudi k razmisleku glede delovanja arhivskih ustanov v posebnih okoliščinah.
3. Na področju upravljanja z arhivskimi vsebinami si je treba prizadevati za praktično uveljavljanje kompleksnih modelov, kot so npr. RiC, TQM in tudi PDCA itd., ter s tem povezanih standardov, hkrati je treba neprestano preverjati ustreznost in uporabnost uveljavljenih arhivskih strokovnih metod in rešitev s področja vrednotenja arhivskega gradiva, obdelav digitalnih in digitaliziranih vsebin, avtomatizacije postopkov v arhivih in navsezadnje etičnih ravnanj v arhivski teoriji in praksi.
4. Nova orodja in rešitve, kot so Urejevalnik SIP, orodje za oceno tveganja pri dolgoročni e-hrambi, Pravilnik o enotnih tehnoloških zahtevah itd., predstavljajo logične odgovore na intenzivno in obsežno prehajanje iz analognega oziroma fizičnega na digitalno poslovanje pri ustvarjalcih. Njihovo poznavanje in uporaba odpirata nova arhivska strokovna vprašanja, do katerih se je treba proaktivno opredeljevati in jih reševati tako na praktični kot tudi teoretični ravni. Pri tem sta vzajemnost in odgovornost njihove implementacije porazdeljeni med ustvarjalci in pristojnimi arhivi, kar se posledično izraža v dolgoročno zagotovljeni verodostojnosti arhivskih vsebin.
5. Varnost komunikacij in aplikacij ter podatkov, ki se prenašajo ali obdelujejo na tej infrastrukturi, postaja v sodobni družbi in s tem tudi v sodobni arhivski teoriji in praksi, vedno pomembnejša. Prav zato je treba posvečati posebno pozornost zmanjšanju možnosti vdorov in okužb z zlonamereno opremo, ki ima lahko nepredvidljive posledice tako za poslovanje kot tudi za ohranjanje in uporabo arhivskega gradiva kot takšnega.

Nina Gostenčnik

XXX. Arhivski raziskovalni tabor 2022 ART

Beltinci, 28. 6.–1. 7. 2022

Pokrajinski arhiv Maribor je letos priredil že 30. arhivski raziskovalni tabor.

Prvi tabor je bil organiziran leta 1991. Prvotni cilj tabora je bil zbrati in na razstavi prikazati tiste dokumente, ki prikazujejo življenje ljudi v obmejnih,

madžarsko-slovenskih vaseh, njihovo medsebojno navezanost, povezanost oziroma odnos drug do drugega. Tabor je vsa ta leta nadaljeval s tem poslanstvom. Piko na i so mu dali udeleženci tabora, dijaki, ki so prihajali tako iz Slovenije kot tudi iz Madžarske. Njihovo skupno preživljanje časa in raziskovanje sta pomagala pri spoznavanju, razumevanju jezika drug drugega in kulture. Tabor je prav tako pomagal pri krepitvi strpnosti med dijaki in služil za razumevanje tako enega kot drugega naroda, s čimer so tudi premagovali predsodke in stereotipe. Z našim obiskom pri domačinih se je tudi pri njih povečevala skrb za njihovo lastno pisno kulturno dediščino.

Naš tabor se je po večletnem raziskovanju ob slovensko-madžarski meji razširil tudi na druga območja Prekmurja, v njegovo notranjost, in na območja, ki niso dvojezična. Tako smo pred leti raziskovali tudi v Turnišču, Gomilicah, Črenšovcih, Fikšincih, Kramarovcih, Križevcih ...

Jubilejni 30. tabor bi morali izvesti že leta 2020. Že takrat smo v načrtih imeli Beltince. Zaradi koronavirusnih razmer smo se odločili, da izvedbo tabora preložimo na ugodnejši čas. Šele letos, po dvoletnem premoru, so razmere bile takšne, da smo lahko začeli z organizacijo tabora. Vendar je epidemija koronavirusne bolezni covid-19 terjala svoj davek tudi pri našem mednarodnem taboru; naši madžarski kolegi so sodelovanje »zamrznili«. Kljub temu smo se v Pokrajinskem arhivu Maribor odločili, da jubilejni tabor izvedemo, čeprav sami in samo s slovenskimi dijaki ter v malo drugačni obliki. Zato tudi novo ime tabora, iz katerega smo črtali besedo »mednarodni«; iz MART-a je nastal ART.

Po navadi je tabor potekal tako, da smo z dijaki obiskovali domačine, potrkali na njihova vrata in jih povprašali po starih dokumentih, fotografijah, molitvenikih, učbenikih, knjigah ipd. Letos je bilo tega manj, več pozornosti smo namenili spoznavanju zgodovine Beltincev in drugih krajev beltinske občine.

Župnik Boris Kučko nam je razkazal mogočno župnijsko cerkev sv. Ladislava, grobnico, kjer počivajo člani družine Zichi, Marijino kapelo, bogato knjižnico, matične knjige in druge dokumente, ki jih hrani v župnijskem arhivu. Največji vtis sta na nas pustili grobnica in zgodba grofovske družine Zichy, ki je v preteklosti posedovala tudi beltinski grad. Podrobno smo spoznali tudi judovske družine v Beltincih in okolici. O njih nam je pripovedoval Bojan Zadravec, ljubiteljski zgodovinar, ki nam je pokazal tudi bogato zbirko fotografij, ki jih ima. S pomočjo judovskih matičnih knjig, ki jih hrani naš arhiv, je Bojanu uspelo identificirati tudi beltinsko judovsko poroko s konca 19. stoletja. Z etnologinjo Jelko Pšajd iz Pomurskega muzeja Murska Sobota smo posedeli v prekmurski »iži« v Lipi, pod njenim »gümlom«, kjer smo poslušali zanimive zgodbe o življenju v Dolinskem delu Prekmurju nekoč. Ustavili smo se tudi v »ciglarski« vasi v Melincih in na bratonskem pokopališču ob nagrobniku Števana Kúharja, ki ga je zasnoval arhitekt Jože Plečnik. Seveda smo se sprehodili tudi po sobanah beltinskega gradu, po katerem nas je popeljala Simona Cizar ter nam pripovedovala zgodbe o gradu in o grofici.

Z dijakinjami smo letos obiskali samo dve družini, in sicer gospo Elizabeto Zadravec in Bojana Bohneca v Bratoncih. Oba sta velika zbirateljca; gospod Bohnec zbira tudi predmete. Trenutno si prizadeva, da bi za predmete našel primeren prostor za hrambo. Upamo, da se mu bo želja tudi uresničila in jih bo lahko razstavil v gradu. Za zbrane dokumente, ki jih imata tako gospa Lizika kot gospod Bojan, smo obema predlagali Pokrajinski arhiv Maribor oziroma našo enoto v Murski Soboti, ki bo predvidoma odprta leta 2024. Gradivo v arhivu bi bilo ustrezno popisano, shranjeno in varovano ter tudi na razpolago raziskovalcem. Med gradivom gospe Lizike kar nismo znali izbrati, kaj bi si izposodili! Ima veliko zbirko fotografij, najrazličnejših izkaznic in knjižic, molitvenikov, spričeval, potrdil ... Ob vsaki fotografiji in dokumentu je povedala tudi zgodbo, kar je zlata vredno! Dijakinje je pritegnila zgodba učiteljice Antonije Osterc. Gospa Lizika hrani namreč tudi njen finančni zvezek, kjer je natančno beležila čisto vse svoje izdatke. Na temelju izdatkov za sina Petra so udeleženske postale radove-

dne ter iz dokumentov in zapiskov ter ohranjenih fotografij izvedele marsikaj o družini.

Četrty, zadnji dan tabora, smo v beltinskem gradu pripravili razstavo, na kateri smo predstavili zbrano arhivsko gradivo – dokumente, fotografije, izkaznice gospe Lizike in fotografije Bojana Zadravca.

Zbrano gradivo gospe Lizike in Bojana Zadravca je vsebinsko zelo bogato, kar priča o bogati preteklosti Beltincev. Navdušile so nas predvsem fotografije beltinskega gradu, njegovih prebivalcev in osebja. Žal so se kolesja zgodovine obrnila tako, da je vse to preteklost in je veliko vsega že izgubljeno, uničeno in tudi pozabljeno. S tabori, kakršen je bil arhivski, in podobnimi dejavnostmi, ki jih v Beltincih izvaja predvsem Zavod za turizem, kulturo in šport, se lahko poskrbi, da beltinske zgodbe in posamezniki iz preteklosti ne potonejo popolnoma v pozabo ...

Ob tej priložnosti bi se rada zahvalila še Katjuši Peterka in Elizabeth Adjei, ki sta popestrili otvoritev tabora, kvartetu trobil Glasbene šole Beltinci, ki so nastopili na zaključku tabora, županu Občine Beltinci Marku Viragu, župniku Borisu Kučku, Jelki Pšajd, profesoricama zgodovine Gimnazije Murska Sobota Meliti Franko in Mateji Sajovic, Simoni Cizar, ki nam je bila v veliko pomoč ves čas tabora in je poskrbela za vse oziroma našla rešitev za vsak problem, uslišala vse naše želje, ter Liziki Zadravec, Bojanu Zadravcu in Bojanu Bohnecu, ki so nam dovolili pokukati v njihovo zbirko in posodili arhivsko gradivo.

O 31. taboru še (že) razmišljamo, kako in v kakšni obliki ga izvesti ...

Gordana Šövegeš Lipovšek